

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben háshoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadásként vagy megöröszésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A választójog és a gazdák.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületben, illetőleg a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségében egyesült gazdáknak legközelebb nagyon fontos kérdésben kell állást foglalniok. Dönteniök kell, helyeslik-e a választójog kiterjesztésére vonatkozó azt a javaslatot, melyet a közgazdasági szakosztály letárgyalt és el is foglalt. Ez a javaslat a kormány elnökének kérdésére adandó válasz és míg egyrésztől nem állja útját annak, hogy a választók száma erősen megszorítottassék, másrészt bizonyos mérséklettel a jövőbe tekintő gondoskodással igyekszik a reform veszedelmeit csökkenteni.

Alapja az a felfogás, hogy amint minden értelmesebb munkához, amit az ember végez, tudás kell, éppúgy a választójog gyakorlásához is, ami nem a legkisebb a feladatok közt, bizonyos kellek szükségesek. Értelen, politikai iskolázottság, mindenekfelett pedig a jellem, amely a választónak kötelességévé teszi, hogy a kezébe adott joggal ne a saját, hanem a köznek érdekét igyekezzék előmozdítani.

A magyar gazdaközönség nem áll és nem is állhat a demagógok álláspontján,

akik keveset törődnek a nemzet igazi érdekeivel. Ehelyett az eszmélni alig kezdő tömegeket igyekeznek a maguk részére megnyerni, igérvén nekik jogokat és e jogok révén nemcsak befolyást, hanem döntő hatalmat is a közügyek intézése körül. Visszaemlékezünk e helyen Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszternek a M. G. Sz. kecskeméti nagygyűlésén tett arra a kijelentésére, hogy az emberi társadalmak természete szerint mindig voltak és mindig lesznek egyrészt vezetők, másrészt vezetettek is. Feltétlenül áll ez a politikai dolgokban. És ha valaki azt véli, hogy az általános választójognál a többség akarata érvényesül, akik e tömeget vezetik, akik saját törekvéseiket és meggyőződésüket reá birják tukmálni. A két nagy köztársaság, a francia és az amerikaiak története mellettünk bizonyít. Ugyancsak ezek történetéből vonhatjuk le azt a tanulságot, hogy ami haladás ezekben az országokban mutatkozik, az nem annyira az általános választójognak, mint inkább egyéb tényezőknek köszönhető. Végigtekintve egyébiránt azokon a változásokon, amelyeken a két nevezett ország keresztülment, az őszinteségnek hiányát látjuk érvényesülni politikájukban, különösen pedig a választójog gya-

korlásánál. A papíron általános, egyenlő és titkos választójog helyett tul az Oceánon a legmerészebb fogásokkal és lelkiismeretlen erőszakkal találkozunk, amelyek segítségével milliányi választásra jogosult polgárt zárnak el e jogtól.

Franciaországban pedig az a különös állapot uralkodik, hogy megpendítésének első pillanatától kezdve a választójog vagy nem volt általános, vagy pedig nem volt közvetlen. A nép szuveritásának hívei pedig az utóbbtól jobban irtózik, mint attól, hogy a szerintük mindenkit megillető jog bizonyos korlátok közé szorítottassék.

Általános választójog egyébiránt igazában nem is létezik. Még azok a törvények is, melyek ebben a tekintetben messzebbre mennek, kénytelenek bizonyos korlátokat felállítani. Ilyen a korhatár, a szellemi fogyatkozásban szenvedők, a katonák stb. kizárása. A kérdés tehát csak azon fordul meg, hogy milyen messzire menjünk a korlátozásoknál.

Az OMGE javaslata országunk nemzeti jellemének a nyugodt és fokozatos fejlődésének szempontjából erkölcsi, értelmi és anyagi biztosításokhoz óhajtja kötni e jogot. Megkivánja a 24. életévet, a szellemi képességek teljességét és bizo-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az irgalomnak háza.

Oh! ti egészséges embertársaim, akik rugalmas léptekkel siettek dolgaitok után, akik vidáman csevegve sétáltok az utcákon, vagy rendezitek kirándulásaitokat, akik kipirult arcúval táncoltok ragyogó termekben, akik fiatal erőitek tudatában vakmerően törtek mind magasabbra: jut-e eszetekbe, hogy vannak szerencsétlenek, akiket évekig, évtizedekig, vagy örökre egy helyhez láncol a betegség, akik csak egy foltocskát láthatnak Isten kék egéből, akik sohasem mozoghatnak az üde friss természetben, akik nem futhatnak kegyér és élvezetek után, akik a ti irgalmatokra szorulnak?

Tudjátok-e, mi az a gyógyíthatlan betegség? Vegyétek el az emberi lélekből a reményt és csakhamar kétségbeesés ver benne tanyát. Gyógyíthatlan embertársnak pedig remény nélkül szenved. Van-e az emberi irgalomnak nemesebb feladata, mint az ilyen szenvedés enyhítése?

Ha van az ilyen reménytelen nyomorultnak hozzátartozója; szerető szívek irgalma és fokozott gyöngédsége virraszt felette; ha van anyagi eszköze: fizetett gond és kényelem környezheti enyhítve a vigasztalanságot. De mit tgyen a

szerető környezetben és anyagi eszközökben szűkölködő gyógyíthatlan beteg?

Az egészséges, a jólétben élő embertársai irgalmára szorul.

Néhány évvel ezelőtt még úgy halottak napja körül, mikor a szívek kerge lágyabb, ellepték ezek a nyomorultak a temetőkhöz vezető utakat, leszedték rongyaikat nyomorék tagjaikról s úgy esedeztek az emberi irgalomért. Es iszonyat és irgalom gyűjtötte tányérjaikba a filléreket, a koronákat. Mióta a jótékony intézetek, kórházak jobban gondoskodnak az emberiségnek ezen nyomorultjairól, a mi hátságunk is távol tartja utcáinktól ezeket a gyötrelmes látványokat. Ahelyett egy szál virágot kér a tüdővés eseknek; de mintha a részükre felállított urnákba kevesebb fillér gyűlnék, mint előbb a nyomorultak tányérjaiba. Hát csakugyan látni kell ezt a szörnyűséges emberi nyomort, hogy a szívek meginduljanak?

Pedig az egészségesek drágán megváltanának, hogy az emberiség nyomorultjainak nem kell már az utszélien fetregeniök, nem kell sebeiket mutogatniok, mert az ő részükre is állított már az emberi irgalom bérházakat.

Ilyen az óbudai Irgalomház, mely a napokban intézett kérés szöveget a magyar társadalomhoz a gyógyíthatlan betegek karácsonyi ajándéka tárgyában.

Vajjon meghallgatásra talál-e késő szó-

zata, mikor így tél idején oly sok felől kopogtatnak adományért?

Égészségesek, ti boldogok! jertek, tegyünk egy látogatást az Irgalomházban... és bizonyára megnyílik szívetek.

Újjunk fel az óbudai villamosra. A főváros nyüzsgő áradatából csakhamar csendesebb utcákba értünk. Messze-messze, a budai hegyek aljáiig húzódnak ezek a majdnem falusias ház-sorok s ott a magasban a San Marco utcán áll széles homlokzatával az Irgalomház.

Beléphetünk. A lépcsőházban Szűz Mária koronázott nagy szobra fogad áhitatra intve, irgalomra szólítva a házban ápolat és gondozott szegény gyógyíthatlan betegek iránt.

Ha az irodában jelentkezünk, kalauzul mellénk rendel a főnöknő egy zárdandót, aki fölvezet a kórtermekbe. Van női, van férfi osztály, külön a főtjáró betegek, külön az ágyban fekvők, külön a legszomorubb osztály a gyógyíthatlan gyermekek.

Tiszta, világos termekben, szép tiszta ágyakban fekszenek a gyógyíthatlanok. Némelyik nem is mozdul jöttünkre, másik kíváncsian fordítja oda arcát, van aki elrejtőzik, van aki felül is érdeklődve vár. Az irgalmas nővérnek mindenikhez van szerető szava. Egyiknek új mintát ígér a horgoláshoz, a másiknak olvasni valót, gyógyszer, gyümölcsöt. Pillantra mosoly derül az arcokon, hogy aztán ismét a szenvedés torzítsa és a reménytelenség.

Megkezdődött a nagy Karácsonyi ocassio!
 december 31-ig minden cikkben!
Leszállított olcsó árak!

Maradékok félárban!
Czillér Imre nagyáruháza Szent László-tér.
 Uri és női-divat, vásznak, asztal és fehérneműek, legnagyobb választékban.

nyos iskolai képzettséget. Szükségesnek látja, hogy teljesen vagyontalan, állandó kereset és tüzhely nélkül való egyének a választójoggal fel ne ruháztassanak. Elene van a titkos szavazásnak és mindenekfelett követeli azt, hogy a nagy reform megadja a földmivelő népnek az ország ügyeinek intézésénél azt a súlyt, amelylyel a dolgok rendje és nemzetünk gazdasági szerkezeténél fogva birnia kell.

Természetes, hogy ez a javaslat sem a demagógoknak, sem pedig azoknak nem kell, akik a haladás barátainak nevezik magukat, mert egyéni haladásuk és emelkedésükért könnyen mellőzik a köz érdekét. Ellenben számítva a tömeg tudatlan felületességére, fekete reakcióval vádolják azokat, akik irtóznak a ki nem számítható állapotoktól és lelkiismeretük szavára hallgatva, nem hajlandók kockára tenni a nemzet jövőjét csengő, de kamatozó frázisok és olcsó népszerűségért.

Bele tekintve albaa nagy műhelybe, amelyben a nemzetek jövője kovácsolódik, megtanultuk mint igazságot, annak méltányolását, hogy igazi és biztosított haladás csakis az, mely számot vet a nemzet anyagi és erkölcsi erejével, utat nyit a felvilágosult hazafias és a felelősségérzete által kormányzott rétegek törekvéseinek. Az O. M. G. E. javaslata azoknak meggyőződése szerint, akik megalkotására befolytak, eltalálta a helyes utat, amidőn tért nyit a politikailag számbavehető rétegek törekvéseinek, megadja a lehetőséget a különböző vélemények nyilvánítására a parlamentben, de amint An-

Eszünkbe jut a modern istentagadás. Mi tartaná ezeket a szerencsétleneket, ha nem a hit egy jobb világban!

Amikor kinyílnak a kórtermeknek az épület középpontjában elhelyezett templomba nyíló nagy ajtószármái, fölhangzik az Ur szolgájának szava, megszólal az orgona s a kórterem is templommá változik: elnémul akkor a »jaj« szó, megszűnik a zokogás, a szegény gyógyíthatatlanok imája száll az ég felé... A nyomorult testből könnyedén emelkedik a lélek Istenéhez, elsimulnak az eltorzult vonások, ájtatosság sugárzik az arcokon... Ezekben a pillanatokban elfelejtik, hogy... gyógyíthatatlanok.

Nem, ezt az enyhülést semmiféle hatalom, sem tudomány sem »erkölcsi eszme« nem varázsolhatja elő. Ez az isteni hitnek csodatevő, boldogító ereje.

Es nekünk, akik csak látogatók vagyunk az Irgalomházban, szintén Isten a reményünk és vigasztalásunk, amikor végignézzük ezeket a gyógyíthatatlanokat. Ha egy-egy termen végigmegyünk görcsös zokogás fojtogat bennünket. Mert az ily nagy, reménytelen szenvedéseket látni is oly nehéz, hát még átszenvedni! Főleg a kicsinyek osztálya csálja ki könnyeinket, mert ezek az ártatlanok többnyire a szülők bűneiért szenvednek. A pálinkáért, a kicsapongásokért és oly rémisztő tudni, hogy a gyermekek is lehetnek gyógyíthatatlan betegek.

Embortársaim! adakozzatok az ő karácsonyfájukra.

H. Györy Ilona.

drássy Gyula gróf egy alkalommal bölcsen mondotta, biztosítja az arra hivatott nemzeti érzésű elemek tulsúlyát és vezetőszerepét is.

Reméljük, hogy gazdatársaink e javaslat tárgyalásánál ezeknek a szempontoknak hódolva fognak dönteni.

B. I.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, december 6.

Elnök: **Náday** Lajos.

Az elnöki előterjesztések és irományok bemutatása, valamint az indítvány és interpellációk felolvasása után rátért a Ház a véderő-reform folytatólagos tárgyalására.

Bizony Ákos hosszú beszédet mondott a javaslat ellen. Beszéde végén még kijelentette, hogy a mai terheket, amelyek a javaslatban kontemplálva vannak, az ellenzéknek kötelessége visszautasítani annál is inkább, mert az ország a véderő emelésére felhatalmazást egyáltalán nem adott. A javaslatot nem fogadja el (Helyeslés a baloldalon.)

Ezután áttért a Ház az interpellációk előterjesztésére, előbb azonban

Zichy János gróf kultuszminiszter válaszolt **Abrahám** Dezső képviselőnek az operaház ügyében hozzáintézett interpellációjára. Kijelenti, hogy az operaház igazgatója azért nem engedte el a két operanékesnőt az olasz kiállítás bezárása alkalmából rendezett ünnepi hangversenyre, mivel a két művésznőre az operában most van szükség és egyáltalán nélkülözhetetlenek. Kéri válaszában tudomásul vételét. (Helyeslés jobbról.)

Abrahám Dezső a kultuszminiszter válaszát nem tartja kielégítőnek s azt nem veszi tudomásul.

A Ház a választ tudomásul vette.

Ülés vége 2 órakor.

A delegációk Bécsből jelentik: Ma délelőtt tizenegy órakor kezdődött a közös miniszteri tanácskozás, amelynek egyetlen tárgya a december végére tervezett delegációs ülésnek számára az előkészületeket megtenni. Ennek a delegációs ülésnek főadata lesz a jövő év első hónapjaira a közös költségvetési provizóriumot megszavazni. A tulajdonképpeni delegációs ülésnek csak tavaszkor lesz Bécsben. Az a hír, hogy a közös költségvetésben jelentékeny több követelések lesznek, minden alap nélkül való s a közös költségvetés semmi tekintetben sem lépi túl a normális keretet. A közös miniszteri tanács valószínűleg még a mai napon befejezi tanácskozását. A tanácskozás eredménye alapján a delegációkat december 27-re fogják Bécsbe összehívni.

Justh sajtópöre *A Budapesti Napló* azt írja Justh Gyuláról, hogy a bécsi kamarillával szövetkezett. Justh Gyula sajtópört indit ellene.

FLEGMAN

új áruházát
megnyitotta,

melynek megtekintésére a
n. é. közönséget tisztelettel meghívja.

A politikai helyzet.

Bécsből jelentik: **Héderváry** gróf és **Lukács** László miniszterek mostani bécsi látogatása politikai célokkal is egybe volt kötve, a melyek a mai közös miniszteri tanácskozás tárgyain kívül esnek és Magyarország belső politikájához tartoznak.

Héderváry gróf és **Lukács** ma a legújabb magyar politikai eseményekről tanácskoztak és **Héderváry** gróf kifejtette álláspontját, a mely szerint a fegyverszünet kiszélesítése, a mely abból áll, hogy a véderő vita hosszabb időre letűnjön a napirendről és hogy csak a költségvetésnek elintézése után folytassák, a kormányra nézve elfogadhatatlan.

A kormány ragaszkodik a november 8-án megállapított feltételekhez és a mennyiben a véderőreform jön tekintetbe, megváltoztathatatlannak tekinti. Az ellenzék dolga tehát, hogy az akkor elvállalt kötelességeket beváltsa és a költségvetési tárgyalásnak az év végéig való befejezését lehetővé tegye. A miniszterelnöknek ezt a felfogását **Lukács** pénzügyminiszter holnap közölni fogja **Székely** igazságügyminiszterrel, a kinek azután főadata lesz, hogy az ellenzéki pártokat értesítse, hogy a kabinet az ellenzék javaslatát, a melyről miniszter-társainak jelentést tett, nem fogadja el. Nem valószínű azonban, hogy a félreértésnek a mely az igazságügyminiszter és az ellenzéki pártvezérek között támadt, politikai következményei lehetnének, a melyek megrendíthetnék az igazságügyminiszter állását.

El vannak rá készülve, hogy az ellenzék ily körülmények között a tegnapi fenyegetéséhez híven egyáltalában nem fog többé tárgyalni a képviselőház munkaprogramjáról. Lehetséges, hogy ennek következtében a nemzetközi szerződések elintézése elé akadályok fognak gördülni, de a kormány erre nem vet különös súlyt és meg lesz elégedve, ha az ellenzék a november 8-iki paktumot szó szerint való értelmében megtartja. Ezek az események azonban bizonyos értelemben szimptomatikus jelenségek voltak.

Egyre valószínűbbé válik, hogy a kormány egyáltalában nem is gondol arra, hogy ilyen béketárgyalást kezdjen; minthogy azonban az ellenzék is, különösen **Andrássy** gróf,

Weiszlovits Adolf és Fia

cég „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradai temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába (a régi Apolló épülettel szemben) ÁTKÖLTÖZÖTT.

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu pártfogását és támogatását új otthonában is kőni kívánó tisztelettel **Weiszlovits** Lajos.

azon az állásponton van, hogy az ilyen tárgyaláshoz a kezdésnek a kormánytól kell kiindulnia, nagyon valószínűnek látszik, hogy a költségvetés elintézése után semmiféle tárgyalás sem lesz a kormányval és hogy a véderő javaslatért való harc annál a pontnál fog folytatódni, a hol a november 8-iki fegyverszünet által megszakadt.

Beöthy László hosszupályi képviselő.

A hosszupályi választás.

— Elvágta a telefondrót. — Megtámadott választók. — A munkapárt győzelme. —

Hosszupályiban tegnap tartották meg a képviselőválasztást, mely Beöthy László kereskedelmi miniszter megválasztásával végződött. A Buza Barna pártja az utolsó percig kitartott bár semmi reménye sem volt a megválasztáshoz.

A szavazás megkezdésekor bár a Buza-párti községek szavaztak először, mégis Beöthy Lászlónak már az első órában 8 többsége volt. Később sosem közelítette meg Buza szavazatainak száma a Beöthyét. A záróra délután fél 6 órára volt kitűzve, amikor minden község leszavazott. Az elnök fél 6 óra után hirdette ki az eredményt, mely szerint Beöthy László 232 szavazattöbbséggel a hosszupályi mandátum birtokába lépett.

A választás reggel 8 órakor kezdődött. A kora reggeli órákat a felvonulások töltötték ki.

Rendben, minden zavargás nélkül vonultak fel korteszászlók alatt a választók és foglalták el az előre kijelölt helyüket. A választás színhelyén egy század huszár ügyel a rendre s a nagyszámu választók és érdeklődők között Balázsházy Iván főszolgabíró intézkedik tapintatoan, nehogy a legkisebb rendzavarás se forduljon elő.

Reggel 8 órakor a választási helyiségül készített barakban megjelent a választási tisztikar. Dr. Móricz Ernő választási elnök bejelentette, hogy a megtartandó választásra szabályszerűen történtek a jelölések: a munkapárt részéről Beöthy Lászlót, míg a Justh-párt részéről Buza Barnát ajánlották.

A szavazást a Buza-pártiak kezdik. Elsőnek szavaznak le a hosszupályi, pocsalyi választók. Az első órában a szavazatok aránya így áll:

Beöthy László	66
Buza Barna	58

Tíz órakor

Beöthy László	102
Buza Barna	69

Tizenegy órakor a Buza pártiak feladnak minden reményt és az a hír van mindenféle elterjedve, hogy Buza visszalép. Ez a hír azonban nem felelt meg a valóságnak.

Tizenegy órakor a szavazatok állása a következő:

Beöthy László	169
Buza Barna	77

A Just-pártiak valami vidéki rezesbandával járnak a választók között és lelkesítik őket. Hogy pedig a csüggedő Buza pártiak bizalmát tovább is lentartsák a községekben hamis szavazási adatokat hurcolnak a kortesek. Ezek dacára is a Beöthy pártiak egyre nagyobb számmal jönnek s percről percre növekszik a szavazatok száma.

A déli órákban a legnagyobb az izgalom.

A függetlenségi most már nyugtalanokodni kezdenek. Most kellene ugyanis felvonulnia a legnagyobb függetlenségi községnek Nagylétának. Ekkor megjelenik a láthatáron egy kocsi-sor, melyről már messziről felismerik a nagylétaiakat. A függetlenségi elbők mennek. Mikor azonban megpillantják a szekereken a Beöthy zászlókat, leirhatatlan düh fogja el őket és megtámadják a Beöthy pártiakat, kiket Nagy Dániel nagylétai jegyző vezetett. A helyzet egyre komolyabb kezd lenni, mikor megjelennek a csendőrök és szétszórják a támadókat. Ez az egyetlen incidens, ami a karhatalom igénybe vételét tette szükségessé.

Nagyléta, Konyár egymásután szavaznak. Konyár ugyszólván egészen Beöthy párti.

Délután 1 órakor a szavazatok állása a következő:

Beöthy László	511
Buza Barna	205

Ekkor vonulnak fel tömegesen a Buza pártiak és délután 3 órára már

Beöthy Lászlónak	580
Buza Barnának	424

szavazata van. Ettől kezdve ismét esik a Buza szavazatainak száma és így marad mindvégig a záróráig.

Délután 5 óra előtt pár perccel a szavazatok így állottak:

Beöthy László	773
Buza Barna	448

Öt és hat óra között óriási az érdeklődés az egész országból a választások iránt. A telefon alig képes lebonyolítani a rengeteg előjegyzést. Ekkor Sáránd és Hosszupályi között megszakad a telefonösszeköttetés. Valószínű, hogy a telefonhuzalokat a hazatérő Buza-pártiak vágta el.

A záróra fél 6 órára van kitűzve. Öt órától mindkét párt felvonultatja utolsó szavazóit. A zárórákor az elnökség megállapítja, hogy leszavaztak összesen 1404-en. Ebből

Beöthy László nyert	818 at
Buza Barna	586-ot.

Igy a választási elnök Beöthy Lászlót 232 szavazattöbbséggel a hosszupályi kerület képviselőjének jelentette.

Az eredmény óriási lelkesedést keltett Beöthy László pártjában, melyből igen sokan táviratilag tudattak a győzelmet a kereskedelmi miniszterrel. A választás után a polgárság a legnagyobb rendben vonult haza.

A kamara költségvetése.

Tejles ülés a kereskedelmi és iparkamarában.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara tegnap rendkívüli ülést tartott, a melyen a kamara 1912. évi költségvetését tárgyalták.

Huzella Gyula elnök távollétében Reisman Mór keresk. osztályelnök vezette a tanácskozást.

A napirend előtt Salamon Benedek beltag, hivatkozva az előbbi teljes ülés határozatára, kéri jegyzőkönyvből vétetni, hogy a kamara teljes ülése az elnöki tanács határozatait megváltoztathassa.

Dr. Sarkadi Lajos titkár kijelenti, hogy az ügyrendet meg kell változtatni, ha Salamon Benedek indítványát keressük akarják vinni.

Stern S. kültag a kamarai ülések korábban leendő megkezdését kéri, hogy a kültagok azokon jelen lehessenek. Akik 6 hónapig nem vesznek részt a kamarai üléseken, a tagok sorából törölendők.

A teljes ülés utasította az elnökséget, hogy az ügyrendet újból dolgozza át.

Ezután ráérték a költségvetés tárgyalására, amely a régi keretben mozog, csak a fizetéseknel és napidijaknál van némi eltérés. Ennek részben az az oka, mert az elnöki ta-

nács egy fogalmazói állás rendszeresítést javasolja, 1800 korona fizetéssel és 500 korona lakbérrel. Az állásra, ha rendszeresítik, pályázatot hirdetnek.

Dr. Sarkadi Lajos titkár részletesen indokolja az új állás szükségét. Egy tudori oklevéllel bíró fiatal ember már két hó óta foglalkozik a kamarában díjtalanul, aki reflektál az állásra s kiváló képességénél fogva, nyereség lenne benne a kamaráta, ha bevásároltanák.

Salamon Benedek nem fogadja el az elnöki tanács javaslatát, mert nem helyesli hogy az eddigi kamarai tagok az utolsó ülésen új állást szervezzenek. A költségvetést azonban most már letárgyalandónak tartja. A fogalmazói állást év közben is szervezheti az új kamara.

Czeplédy Jenő indítványozza, hogy úgy a költségvetést, mint a fogalmazói állás szervezését vegyék le a napirendről.

Weiss S. kültag elfogadja az elnöki tanács előterjesztését, mert az tudja legjobban, hogy kell-e fogalmazó. A költségvetést is tárgyalni kell.

Táray Sándor a napidijas állásra nézve kér felvilágosítást. Most nincs felvéve a költségvetésbe s jövőre majd kell ez a munkaerő.

Dr. Sarkadi Lajos újból felszólal az elnöki tanács javaslata mellett.

Szavazással döntötték el a kérdést s 11 szóval 10 ellen a fogalmazói állás szervezésére vonatkozó javaslatot elvetették. A kisebbség véleményének jegyzőkönyvből vételét kérte.

A költségvetést vették ezután tárgyalásra.

Pataky József részletes költségvetést kíván, Salamon Benedek pedig annak összeállítását kifogásolja s a könyvek beszerzésére felvett tételnél a Vasárnapi könyvtárra hívta fel a kamara figyelmét, ajánlva, hogy azt minél nagyobb számban juttassa az iparostanulók részére a kamara.

Dr. Sarkadi Lajos felvilágosította, hogy a kamara anyagi viszonyaihoz mérten eddig is eleget tett ez irányú kötelességének.

Az ipari és kereskedelmi célok tételénél Kugler Antal kültag csekélynek találja a felvett 4000 koronát, Salamon Benedek pedig 8000 koronára javasolja a tétel felemelését.

Hosszas vita után a 4000 koronát 6000 koronára emelték fel.

A többi kiadási tételeket változatlanul elfogadták.

A bevételeknél Salamon Benedek kevésnek tartja a kamarai székház jövedelmét. Az elnökség fokozza a ház jövedelmét.

A kamarai költségvetést ezzel letárgyalták.

Salamon Benedek indítványt nyújtott be a vasúti mizériákra vonatkozólag, amelyet áttettek az elnöki tanácshoz.

Lebovits Rudolf rámutat, hogy egy nagyobb pályázó, a kamarától nyert szállítóképeségi bizonyítvány alapján szállított vásznat, fát, ruhát stb. Ezen visszásság megszüntetésére feltes volna, ha a kamara kitüntetné a bizonyítványban, hogy az illetőnek mire van iparjogosítványa.

Titkár felvilágosította az indítványtevőt, hogy ez ma is így van, tovább csak úgy lehetne a kamara, ha erre a miniszter rendeletet adna ki. Irjon fel esetleg a kamara ez irányban. Kitűzték a tárgyat a jövő ülésre.

Végül Lebovits Rudolf az adókvetésnél tapasztalt mizériákat említi fel, s azt kéri, hogy a kamara keresse meg a hatóságot, miszerint az egyes szakmabeliek adójának megállapításához mindég az azon szakma vezetőjét hívják be.

Titkár rámutat, hogy a kérdés törvényben van szabályozva. Ennek a megváltoztatását kérheti a kamara.

Kitűzték az indítványt a jövő ülés napirendjére.

Ezzel a teljes ülés véget ért.

Kettős gyilkosság az esküdtszék előtt.

— Folytak a tanukihallgatások. — Terhelő vallomások Sipos ellen. — Sipos változatlanul tagad. — Kohn, a gazdatiszt. —

— Harmadik nap.

Változatlanul nagy érdeklődés mellett folyik a jákóhodosi gyilkosság ügyében az esküdtszéki tárgyalás. A közönség ma is zsufolásig megtöltötte a tárgyalási termet és figyelemmel hallgatta a tanuvallomásokat. Tegnap igen sok terhelő adat került fel Sipos Bálint ellen, aki a tanuk terhelő vallomásaival szemben egyszerűen a tagadás álláspontjára helyezkedik. Ugy szólnán minden tanu vallomása után feláll és mindarra, ami az ő bűnössége mellett bizonyít, egyszerűen kijelenti, hogy *nem igaz*.

Korn Lajos elnök reggel fél 9 órakor nyitja meg a tárgyalást.

Az első tanu

Nagy Bálint leánya,

Nagy Juliánna. Tizenkét éves elmúlt, irni-olvasni tud. Édes anyja, Nagy Bálintné halálakor ott-hon volt. Elmondja, mit tud az esetről.

— Edes apám azon a vasárnapon este nem volt otthon, amikor késő este hazajött, én már aludtam. Amíg apám odajárt, Sipos Bálint látogatta meg az anyámat. Egy üveget hozott magával. Még a poharat is Sipos hozta, mert nálunk nem volt pohár.

— Azt láttam, hogy az üvegből Sipos háromszor adott az anyámnak.

Elnök: Nem látta, hogy valami más üvegből töltött a pohárba Sipos?

— Nem láttam.

Azután áttér a végzetes éjszaka előadására. Benn, ahol az anyja aludt, a kis gyermek sírni kezdett. Erre ébredt fel és bement a szobába, az ajtónál megbotlott az anyja holttestébe. Kiszaladt és behívta az apját, aki azt mondta, hogy »biz az felakasztotta magát.« Először hallotta, amikor edes anyja azt kiáltotta, hogy »Sipos Bálint, megittatál.«

Az elnök kérdésére, hogy szerette-e az edes anyját, sirva fakad és azt feleli: »néhánykor igen.«

A következő tanu Orbán Lajos, aki elmondja, hogyan fedezte fel Filipás Lőrinc megcsontított holttestét.

Balogh István és Tarr Károly lényegtelen vallomása után

a koronatanu

kihallgatására került a sor. A koronatanu neve: Dobay József, fiatal ember, aki bátran, határozottan, értelmesen felel a hozzáintézett kérdésekre. Elbeszéli, hogy Filipás megölése előtt való szerdai napon elment hozzá Sipos és azt mondta neki, hogy menjen el vele Csatárba és hívja el Filipást. Kérdezte, hogy mit akar Filipással. Sipos azt felelte:

— *Vagy megfojtom, vagy lelövöm!*

Ő kijelentette, hogy semmiért sem vállalkoznék erre. Igyekezett erről lebeszélni Sipost, azt mondta neki: Ugyse tudod azt titokban tartani, csendőrkézre kerülsz, meg azután Filipásné sem érdemli meg. Sipos azt mondta erre: Nincs amiatt az asszony miatt se éjjelem, se nappalom. El kell pusztulnia annak az embernek, mert csak úgy lehet Filipásné az enyém.

Végül elmondja a tanu, hogy Sipos azt is említette neki, hogy Nagy Bálintot is ő akasztotta fel.

Sipos Bálint azt mondja, hogy egy szó sem igaz az egészről.

Tanuvallomására megeskütik.

Bujdos János jegyző vallomása.

Bujdos János, jákóhodosi község jegyzője a következő tanu.

Elmondja, hogy Filipás rendkívüli gyá-

moltalan, muja ember volt. Nagy Bálintot becsületes embernek ismerte mindég. A felesége részeges rossz asszony volt, aki sok bált okozott a férjének és a gyermekeknek. Ő maga tolmácsolta neki, hogy váljon el a feleségétől, mert tönkre teszi az egész családot az az asszony. Julius 3 án, vasárnap délután 5 óra tájban a községházán adta oda a végzést Nagy-nak, amely az asszonynak az elmekórházba való szállítását rendeli el. Nagy Bálint azt mondta neki, hogy az asszony nem akar a kórházba menni, arra is képes, hogy inkább megöli magát, mintsem bemenjen a kórházba. Másnap reggel hallotta azután, hogy az asszony meghalt. Siposról nem sok jót mondhat. Hetyke, durva, verekedő ember volt.

A délelőtti folyamán még több tanuvallomást hallgatott ki a bíróság, így Kalmár Juliánót, aki tud azokról a levelekről, amelyekkel Siposék Filipást haza akarták csalni. Azt nem tudja, hogy ki írta a leveleket.

Filipásné kijelenti, hogy azokat a leveleket nem ő, hanem Sipos írta, Sipos viszont tagadja.

Csörsz Sándor a következő tanu, akitől Sipos többször üzent Filipásnak, hogy jöjjön haza és vigye el a feleségét. Hallotta azt is, Filipás leveleket kapott, amelyekben őt haza hívták.

Sipos Bálint: Nem igaz, csak egyszer üzentem.

Tanuvallomása: szemébe monta Siposnak, hogy többször üzentem.

Filipásné: Sándor emlékezzék vissza, ugy-e üzentem magától az uramnak, hogy ne jöjjön haza, mert Sipos meg akarja ölni.

Tanuvallomása: Nem igaz, nem mondta.

Sipos: Egy szó sem igaz belőle.

Tanuvallomása: megeskütik.

Sipos Lajos elmondja, hogy Sipos Bálint mondotta neki: nincs addig nyugodalmam, míg vissza nem hozom az asszonyt (Filipásné.)

Sipos Bálint. Nem mondtam.

Délután.

Tegnap délután először Molnár Lajos és Bagi Sándor börtönőrök lettek kihallgatva. Ezek egyöntetűen azt mondják, hogy hallották, amikor Sipos Bálint megfenyegette Filipásnéét és látták, hogy a fogait csikorgatta. Ezzel szemben Sipos tagad es azt állítja, hogy annál inkább nem csikorgatta fogait, mert nincsenek. A fogházőrök megeskütését mellőzi a törvényszék.

A fogházőrök kihallgatása után kedves jelenet következik, bejön a kispóttón Filipás Sándor a gyámjával, Barta Imre pocsalival. Barta a 4 éves gyereket, aki most már nem Filipás, hanem Barta, amikor Filipásnéet letartóztatták, magához vette és azóta saját fiaként neveli.

Rendkívül érdekes volt az elnök és a kis Filipás közötti párbeszéd.

— Ismered ezeket az embereket, akik itt ülnek a szuronyos börtönőrök előtt?

— Igen.

— Sorold fel őket.

— (Sorolja) Nagy Bálint bácsi, aztán Sipo bácsi... (itt megakad).

— (Filipásnére mutat.) Hát az az asszony kicsoda?

— Az, Sipo né.

— Hát nem az anyád az?

— Csak volt, most már nem az, mert már Barta Sándor vagyok.

Filipásné e szavak hallatára hangosan zokog.

— Hát, kis fiam jártál te már iskolába?

— Még nem.

— Hát templomban voltál valaha?

— Nem.

— Hát azt tudod, hogy hol lakik a jó Isten?

— (Fölfelé mutatva.) Ott ni.

— Hát azt tudod kis fiam, hogy hazudni nem szabad.

— Tudom.

— Ki mondta ezt neked?

— Senki.

— Hát akkor honnan tudod, hallottad?

— Igen, hallottam.

— Nahát kis fiam, most már megkérdezlek, elakarod-e mondani, amit tudsz vagy nem? Miután anyádról van szó, nem kötelesség tanuskodni.

— (Hallgat.)

— Mond hát, akarsz vagy nem? Mert ha nem akarsz mondani semmit, akkor nem hallgatunk ki. Vagy talán szégyelled magad?

— Szégyellem.

— Na jó, akkor nem hallgatunk ki.

Igy aztán a kis Filipás kihallgatása elmaradt. Ezután két tanu, Molnár Mihályné csatári és Sipos Lajosné, Csegődi Róza, jákóhodosi asszony tett kevésbé jelentékeny vallomást, majd Molnár Zsuzsanna, Takács Sándorné lett kihallgatva, aki elmondta, hogy Filipás Lőrinc nála sokáig dolgozott, csendes, együgyű ember volt. Ha a Sipoval együtt élő feleségéről beszéltek, mindig titkolózott.

A gyilkosság előtti hónapokban Sipos 6 levelet küldött Takácséknak. Egyik levelében többek közt azt írta Sipos, hogy ha Filipás nem megy a feleségéért, az asszonyt kidobja perre-puttyostól együtt.

A következő tanu Takács Sándor hallotta, hogy Filipás gyakran emlegette, hogy milyen szomorú sorsa van. Különösen gyermekeit emlegette sokszor. Egyebekben megerősíti a felesége vallomását.

Az elnök 5 órakor öt percre felfüggesztette a tárgyalást.

A szünet után Szabó Imréné, István Lajosné és Boros Józsefné lettek kihallgatva, akik mindannyian azt vallották, hogy Filipás csendes és józan természetű ember volt.

Azután Kohn Jenő gazdatiszt, Nagy Bálint mentőtanuja. A kérdéses vasárnap egész délután együtt volt Nagyval. Egy óra felé mentek a mezőre, ahonnan 5 óra tájban jöttek haza. Onnan azután Nagy Bálint eljött hozzá és ott maradt nála este 9—10 óráig. Egész délután együtt voltak.

Az elnök elébe tárja, hogy ez nem lehetséges, a jegyző és meg négy tanu igazolja, hogy Nagy Bálint a községházán járt egyedül, többekkel beszélgetett.

Tanuvallomása: Akkor ezek hazudnak!

Az elnök azonban rábizonyítja, hogy maga Nagy is bevallja, hogy volt a jegyzőnél, nem lehet tehát Kohnnak olyan merész kijelentéseket tenni.

Végre annyit megenged, hogy amíg ők a lovakat kifogták, addig ment el rövid időre Nagy.

Dr Stokker azt kérdezi, hol szerezte tanu az oklevelét?

— Mi közülük hozzá.

Elnök erélyesen rendreutasítja. Látszik — mondta az elnök, — hogy sehosem szerezte és nem intelligens ember, mert akkor nem beszélne ilyen hangon!

A királyügyész és dr Stokker ellenzi a megeskütést, dr Medvigy Gábor kéri.

A bíróság ma reggel fél 9 órakor fogja kihirdetni a határozatát.

13 K 50

13 K 50

Urak figyelmébe!

„THE ROOSEWELT SCHOE“

férfi box fűzős, gombos, rendes vagy amerikai alakban

kitűnő minőségű

Goodyear welt készítés

13 korona 50 fillér

kapható. — Egyedüli raktár

REICHARD áruháza

szégnél.

13 K 50

13 K 50

UJDONSÁGOK.

Biharmegye a mult hóban.

Biharmegye közigazgatási bizottsága tegnap tartotta meg december havi ülését *Miskolc* Ferenc főispán elnöke alatt.

Az ülésen a főorvosi jelentés volt a leglényegesebb az általános jelentések között. E szerint *Cséfán* és *Mezőtelegden* a vörheny lépett fel járványszerűleg, úgy, hogy e két helyre a belügyminiszter járványorvost küldött ki. A fertőzött helyeken a járvány még mindég nem szűnt meg.

A főorvosi jelentés után *Verner* Kálmán árvaszéki elnök jelentette, hogy a gyantái gyámpénztári vizsgálat alkalmával hiányt konstatált és a gyámügyi dolgok ott igen nagy rendetlenségben voltak kezelve. E rendetlenségnek a volt körjegyző az oka. A rendetlenség megszüntetése végett az árvaszéki elnök maga utazott ki Tenkére és a gyámügyi dolgokat teljesen rendbe hozta.

Ezután *Szirmay* Miksa tanfelügyelő tudomására hozta a bizottságnak, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter a folyó évben igen sok iskolától tagadta meg fedezet hiányában a tanítói fizetés kiegészítését.

Miskolc Ferenc főispán kijelenti, hogy személyesen fog eljárni a vallás- és közoktatásügyi miniszternél, hogy a jövő évi költségvetés tárgyalása után találjanak fedezetet a most elutasított kérelmek teljesítésére.

Az ülésen ezután kisebb jelentőségű ügyeket tárgyaltak s ezzel az ülés véget ért.

* **Széchenyi püspök nevenapja.** Gróf *Széchenyi* Miklós megyéspüspököt nevenapja alkalmából tegnap is sokan keresték fel üdvözléssel. Tisztelgett előtte az uradalmi tisztikar *Gellért* László jószágkormányzó, a Katholikus Kőr dr. *Karácsonyi* János kanonok, az Urak-kongregációja dr. *Imrik* Gusztáv, a Kath. Nővéddő Egyesület özv. *Ováry* Sándorné és az Oltáregylet özv. *Grunwald* Henrikné vezetésével. A püspök mindenik küldöttségét igen szívesen fogadta és az üdvözlő beszédek az ő lekötélőden kedves, közvetlen modorában köszönte meg.

* **Szeplőtelen fogantatás ünnepén** mines böjt. A holnapi ünnep olyan péntekre esik, amikor az advent miatt szigorú böjt lenne. A régi böjti fegyelem szerint ilyen eseten megmaradna a böjt kötelező ereje. Most azonban X. Pius pápának az ünnepek redukálásáról szóló motu proprioja értelmében ha valamely parancsolt ünnep ilyen napra esik, úgy a huselekre szóló tilalom, mint a szigorú böjt alól felmentetnek a hívek. A szeplőtelen fogantatás az új rendben is parancsolt ünnep marad s így e csendelet erejénél fogva a dispenczió is érvénybe lép.

* **Az urak kongregációja pénteken** reggel 7 órakor szokott helyen tartja közös szent áldosását, s ugyanott ma este fél 7 órakor rendes ájtatosságát.

* **A Mária-kongregációk ünnepe.** December 8-án Szeplőtelen fogantatás ünnepén nagy és szép napja lesz a nagyváradi Mária-kongregációknak. Ezen a napon a kongregáció eszméje hatalmas lépéssel halad előre, mert megalakul a nagyváradi jogászok Mária-kongregációja, mint a Budapesti Egyetemi kongregáció kolóniája. Ez ünnep alkalmával reggel 7 órakor a Szent József intézet kápolnájában

az Urak-kongregációjának, a jogász-kongregációnak és a gimnáziumi kongregációnak tagjai közösen fognak áldozni. Gróf *Széchenyi* Miklós v. b. t. t. fogja szent mise után a jogász-kongregáció tagjait ünnepélyesen felvenni. A felvételre Budapestről lejön Kóródi Katona János Egyetemi-kongregáció prefektusa, akit Fetser Antal felszentelt püspök és Kemenes Károly, akit Karácsonyi János dr. kanonok lát vendégül. Tekintettel a kápolna szűk voltára, az ünnepélyes aktuson csak meghívottak vehetnek részt.

* **Erdősítések Nagyvárad környékén.** A gyárparosok orsz. szövetsége beadványt intézett Nagyvárad városához, hogy ipari fanyagok termelését vegye üzembe. Ez ügyel kapcsolatosan Kolossy Béla kir. erdőfelügyelő most előterjesztést tett, hogy Nagyvárad környéke igen alkalmas erdősítésre s úgy a hatóságoknak, mint magánosoknak, e tekintetben készséggel áll rendelkezésére s a földmívelési minisztertől kieszközli a szükséges csemetéket.

* **Gyászrovat.** Nagy részvétellel ment végbe tegnap reggel Nagyváradon *Nyész* Mózes gör. kath. székesegyházi olvasókanonok temetése. A szertartást, mely d. e. 10 órakor kezdődött a gör. kath. székesegyházban dr. *Radu* Demeter püspök végezte a káptalan és a központi papság segédkezése mellett. A papnővendékek és a gör. kath. tanítóképző növendékeinek énekkara felváltva énekelték a gyászkarokat. A beszentelés után megindult a menet a temetőbe, hol *Bután* János kanonok végezte társaival a szertartást. A temetésen nagy közönség vett részt, köztük *Grócz* Béla és dr. *Karsch* Lollion kanonokok, *Semetka* Ödön főgimnáziumi igazgató, dr. *Vucskics* Gyula esperesplébános, dr. *Kiss* Döme és dr. *Papp* Korjolan ügyvédek, továbbá Belényesből *Géna* Sándor jószágkormányzó, *Stefanica* igazgató, *Sztán* Illés tanár stb.

* **A tűzoltók automobil szerkocsija.** A nagyváradi tűzoltóság részére beszerzendő automobil fecskeadó és szerkocsi ügyében beadott felebbezések részletesen ismertették s rámutattunk, hogy a magyar ipar cégére alatt *Köhler* budapesti gyáros brémai gyártmányt szállítana Nagyváradnak, ha fentartja a város téves információ alapján hozott határozatát. A tanács által ajánlott, de a közgyűlés által leszavazott müncheni gyár most beadványt intézett Nagyvárad városához, amelyben megértesíti a felebbezésekben foglaltakat. Beadványában kijelenti, hogy a várost félrevezették azzal, hogy a győri és budapesti cégek magyar gyártmányokat szállítanak, mert a győri cég például a legtöbb alkatrészt Ausztriából szerzi be, a budapesti pedig egy brémai cég automobiljait árulja. Az elektró kocsit — amit a város megrendelt — írják a beadványban nem magyar, hanem német gyártmány és egy teljesen olcsó és gyenge kivitel képviselő motorokkal és megjegyzi, hogy csupán a kerekeknel legalább 2000 koronát képviselő minőség különbséget mutatkozik. Következésképpen kijelentik egyidejűleg, hogy ugyanazt az autót, amit a város 23,600 koronáért megrendelt, ők 21 ezer koronáért hajlandók szállítani, de ezek folytonos javításokra szorulnak s kétségessé teszik a tűzbiztonságot. Ugyanezt írják a közszivattyuról is, amely szerintük azért olcsóbb, mert csak 600 liter vizet szállíthat, a müncheni cég pedig ezer litert. Figyelemre méltó még a cég azon megjegyzése, hogy a tűzoltóság felszerelésénél a főelőny a részek egyöntetűsége. A többféle rendszer veszélyes zavarokat okozhat, amiért aztán a tűzoltóságot le-

het legkevésbé felelőssé tenni. A város most háromféle gyártmányt is fog beszerezni s tűz esetén a sokféle kezelési módnál egy balfogás — a nagy izgatottságban — könnyen az egyik, vagy másik tűzoltó szer csődjét okozhatja. A legkevésbé, amit most elvárhatunk a város vezetőségétől, hogy igyekszik a törvényhatóság tévedését helyrehozni s nem engedi, hogy 50,000 koronát kidobjon a város meg nem felelő külföldi gyártmányért.

* **Öngyilkosság a kaszárnya pincéjében.** Tegnapelőtt délután a csapatkórházból egy öngyilkos katonát temettek el. Az öngyilkos katonát *Csillag* Ferencnek hívták, aki egy nagyváradi iparosnak a gyermeke és már egy éve szolgál a honvédeknel. Vasárnap kimenője volt a katonának. Mikor visszatért a laktanyába, levertnek látszott és kerülté társait. A honvéd mint asztalos iparos nem a századhoz volt beosztva, hanem az iparosokhoz. Hétfőn délután magához véve fegyverét, a laktanya pincéjébe ment és ott gyomron lökte magát. A pincelejárát közelében tartózkodó katonák azonnal lefutottak a pincébe, ahol nagy vértócsában találták a katonát, aki ekkor még eszméletlenül volt. Nyomban jelentették az inspekciós tisztnek, aki a katonát beszállította a csapatkórházba, ahol kihallgatták. A katona kihallgatása alkalmával azt adta elő, hogy szülei már régóta nem segélyezték és emiatt volt odahaza vasárnap is, amikor szüleiivel kellemetlenül összeszólkalkozása volt. Ez annyira elkeserítette, hogy öngyilkosságra szánta el magát. Mikor kihallgatták igen nagy fájdalmi voltak a katonának, aki borzasztó kínok közte nyögt társainak.

— Adjátok ide a fegyverem, még egy golyóra van szükségem. Ezután elveszítette eszméletét és egy óra múlva meghalt. A golyó nemes belső szerveket roncsolt össze és ez okozta a katona halálát. Az öngyilkost tegnapelőtt temették el. Az öngyilkosság okáról sokféle hírek keringtek, többek között az is, hogy az öngyilkosság oka a rossz bánásmód volt. E híresztelésekkel szemben a fentiek felelnek meg a valóságnak, melyeket hivatalos okmányok is igazolnak.

* **A fürdővasut ügye.** A fürdővasut ügyében az utóbbi két év alatt nem hallottunk semmit, míg egyszer csak a városi vasutnak jött meg az engedélye, hogy Rontóig villamos vasutvonalat létesíthessen. A fürdővasutak engedélyesei: *Hankovits* Ferenc és dr. *Tóth* Ferenc a belügyminiszterhez fordultak, hogy a fürdővasut ügye Nagyvárad városánál megakadt. A miniszter leiratot intézett a városhoz, amely szerint 1909. óta a város semmi intézkedést nem tett, úgy látszik, hogy a város megakasztotta a dolgot s elrendeli, hogy rövidesen intézkedjék és jelentést tegyen. A város ugyanis a terület használat ügyét évek óta nem intézte el. Allitól 1908. óta *Borda* Ferenc főjegyzőnél hevernek az akták. A belügyminiszter a kereskedelmi minisztertől azt az értesítést nyerte, hogy már új tervek merültek fel a fürdő közlekedésre nézve, de míg a terület használat kérdése rendezve nincs, nem tehet intézkedéseket.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezte akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembernél, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeresen későn bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle** fegyverek eredeti gyári árában árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árában. M. kir. löporáruda. Telephon 269. Nagyvárad Rákóczi-ut.

x **Karácsonyi!!!** cukorka nagyvásár Aszódinál **Kossuth-utca**. Szalonnák, figurák, csillárok, diszek, ezer és ezer-féle édességek karácsonyfára nagyban és kicsinyben kaphatók lesznek. Nagyvárad, Sas-palota. **Telefon 635.** és **Cukorka királynál** Kert-utca országos híru karácsonyi cukorka vásár egyedül csak Aszódinál.

x **Csillár és fénygyártási telep:** Nagyvárad **Iroda s raktár Szt. János-u. 1.** **Bémer-tér 3.** **Telefon 556.** Készítik a legizlesebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási** és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

x **Karácsonyi és Ujévi imakönyvek, ifjúsági iratok, mesés könyvek, képekönyvek, levélpapírok** nagy választékban érkeztek **Benkő Arthur** könyv- és papirkereskedésének Rákóczi-ut 54. szám. **TELEFON 870.**

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk **ÓVÁRY TESTVÉREK**

cég alatt.

Kiváló jóságú modern és izlées kályhákkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fenntartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb

cserépkályhák állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközölhetők. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel **Óváry Testvérek kályhás iparosok**

{(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. I. em.

Kieszközl

törlesztés és jelzálog kölcsönök,

Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint **GYORSAN OLCSON KÖLCSÖNT** folyósítat.

Tisztelettel értesitem Nagyvárad város és Biharmegye nagyjérdemű közönségét, hogy az **1792-ik évben alapított**

ékszer-, arany- és ezüstmű üzletemet f. év december havában teljesen **ujjonnan berendezve** s a legkényesebb igényeknek megfelelő áruval felszerelve **nyitom meg a Bémer-téren**

ujjonnan épülő özv. Kolosváry Sándorné házában. — Jutányos árak, szolid kiszolgálás, óriási választék. — Kérve a nagyjérdemű közönség nagybecsű pártfogását. — Tisztelettel:

Kolosváry Sándor,

ékszerész, arany- és ezüstműves.
Ideiglenes helyiség Rákóczi-ut 5. Veiszlovits-ház, az Orsoya zarda templomával szemben.

Rimanóczy műbutorgyár.

:-: Állandó bútorkiállítás. :-:

I. rendű tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

:-: TELEFON: 796. :-:

Költségvetés díjtalan.

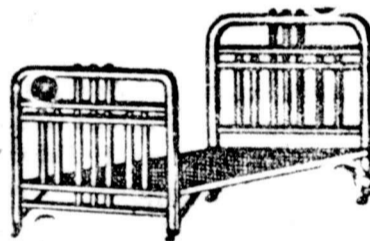
SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Taifun.
Péntek d. u. Cigányszerelem, este A csikós.

Taifun. Érdekes előadás lesz ma este a Szigligeti színházban. Lengyel Menyhértnek, az immár világhírű magyar írónak szenzációs színművét a Taifunt eleveníti föl a színtársulat. A mai előadásnak különös érdekességet kölcsönöz az, hogy Kerner Ilonát ezúttal először játssza Szentgyörgyi Mária.

Vas és rézbutor

gyári raktári

Székrenyág 3 |matraccal 20 korona

Sodronybetét 10 korona

Rézkarmiss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

IRODALOM.

A »Muzsikaszó« Nagyváradon. Ország szerte lelkesedéssel fogadják azt a művészgardát, melynek működéséhez Pap Zoltán »Muzsikaszó« című gyönyörű kötete adja az anyagot. Magyarország városaiban egymás után nyílnak meg a szívek a »Muzsikaszó« előtt. Várnapki számokban mi is megemlékeztünk erről a művészi eseményről. A Petőfi Társaság arra kérte a Szigligeti Társaságot, hogy Pap Zoltán Muzsikaszó című művének ösmertetése alkalmából leendő művészeket erkölcsi támogatásban részesítse. Ezt a Társaság készséggel kitámasztotta, az érkező művészeket fogadja, az előadásra már biztosította a **Vigadó nagytermét**, a városhoz kérelemmel fordul kisebb kedvezményekért s az estély alkalmával a megnyitó beszédet a társaság főtitkára, Sas Ede fogja mondani.

Az estélyt folyó hó 16-án tartják meg s a rendező-bizottság legközelebb megkezdni működését a minél fényesebb siker érdekében. Az estélynek elsőrendű vonzereje lesz **Pálmay Ilka** szereplése; de még jobban fokozza a hangverseny érdekességét, hogy **Pálmay Ilkával** jön

a nagyvárad közönség másik kedvence, **Rózsahegy Kálmán** is. Az estély iránt városzerte már is nagy az érdeklődés.

NYILTTÉR.

Tisztelettel értesítjük t. üzletfeleinket, hogy az üzemet

== **uj telepünkön** ==
Szarvas-sor 7. sz. alatt
(Emilia malom mellett)

f. hó 11-én megkezdjük.

Bognár és Szántó

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és diszúvegezési műintézet.

Üvegcsiszoló és tükör árugyár.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szives figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok diszúvegezések készítésére, művészi és egyszerűbb kivitelben ólom keretbe foglalva.

CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KITUNTETVE.

Telefon 1164.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabonaüzletén tegnap változatlan volt az irányzat. Készáru szintén változatlan.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza (1912) — — 11-84

Áprilisi rozs — — — 10-38

Áprilisi zab — — — 9-84

Májusi tengeri (1912) — — 8-43

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókájának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény — — 850.—

Oszták hitelrészvény — — 649.—

Jelzálogbank — — — 499.—

Leszámitoló és pénzváltó — — 578.—

Salgótarjáni kőszén — — 675.—

Közuti vasut — — — 824.—

Rimamurányi vasut — — 673.—

Városi vasut — — — 421.—

Oszták államvasut részvény — — 493-25

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete r.t.
Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.
Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetétet, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyószámlákra és földbirtokokra. 161

Feldstrick Kálmán

könyvkötészete és dobozgyártása
Nagyvárad, Rákóczi-ut Moskovits-ház
A Széchenyi étteremmel szemben.

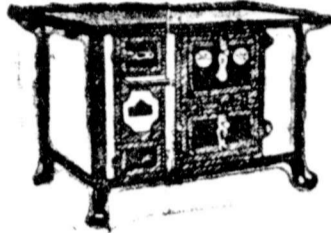
Készít mindennemű a szakmába vágó munkát a legegyszerűbb és a legdíszesebb kivitelben.

Nagyvárad-város, Biharvármegye, Magy. kir. ítélőtábla, a Nagyvárad és vidéki M. kir. Adóhivatalok, M. kir. honvédhadapródiškola és a megyei összes főszołgabirók és körjegyzők szerződéses szállítója.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszműlakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Perccs-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárúk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Lévai Márton r. t.

könyvnyomdájában egy tanuló
könyvkötészetében egy tanuló
vonalozó-intézetében egy tanuló
doboz gyárában egy tanuló
felvétetik.

A Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete r.-t. sertéshizlaló telepén

kövér sertések

naponként reggel 6 órától, d. u. 6 óráig egyenként is a

napi árakon kaphatók.

„Mesés“

cipők láthatók a

Moskovits anatómiai cipőgyár

Bémer-téri

fióküzletének kirakataiban.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

A Liniment. Capsici comp.,
a Richter-féle Margony-Pain-Expeller
pótléka.
Ez az elismert hatású és fájdalomcsillapító bőrbalzsámul használható hátsó és borjúizmainál, — a mely minden gyógykezelésben kapható, — mindig legelőnyösebb leírás a „Margony“ védjegyre és a Richter cégre.

FÉLIX-FÜRDŐ

téli és nyári gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévíz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csuz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pocróczozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirat, interurbán telefon, állandó gyógyszer-tár a fürdő telepen. Prospektust küld az igazgatóság.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY”-árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 > francia szárvíz	25 >
1 > száj szagtalanító	50 >
1 tubus dr Heyder fogérem	50 >
8 > Thymol	20 >
1 > Stomatín	20 >
1 > tégely Odontín togpaszta	55 >
1 drb Odontín betét	85 >
1 üveg Picavan	98 >
1 üveg Bay Rum	85 >
1 > Jera violette brillantia	80 >
1 > francia brillantín	15, 22, 36 >
1 > folyékony brillantín	50 >
1 > valódi dió olaj	15 >
1 > > > kivonat	75 >
1 drb bajuszkiötő	15, 20 85 >

1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.
1 tégely Margit crém	40 >
1 > Diana erém	65 >
1 drb Dianna szappan	65 >
1 dob Lickner puder	88 >
1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >
1 üveg amerikai petrol	50 >
1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >
1 fekete champos	12 >
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >
8 drb francia ibolya szappan	50 >
1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	26 >
1 > Speick szappan	28 >
1 > Windsor szappan	88 >
1 tubus kaloderma	28 >
1 > Beloderma kézfinomító	28 >
1 üvegtégely tejjerém	20 >

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 Gillette utánzatú borotva készülék	1 > 50 >
1 valódi serte hajkefe	70 >
1 dublé bajuszkefe	20 >
1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 körömkéfe	05 >
1 surolókefe óriási	20 >
1 surolókefe kisebb	10 >
12 drb Royal angol cipő erém	96 >
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 matr vörös gumicső	60 >
Egy negyed Ko Brunz watta	85 >

805

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkeik legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

Dajkovits E.

fényirodájában

Sas palota

esküvői felvételek a legdiszesebb elrendezésben,

villany felvételei speciálitása

utólérhetetlen.

A Nagyszabeni

Általános Takarékpénztár

Fontos amortizációs kölcsönöket nyújt és konvertál házakra, földekre és építkezési célokra, előzetes költség nélkül. Készséggel szolgál felvilágosítással:

Breitenstein Frigyes,

Nagyvárad, Keskeny-utca 13. sz.

Telefon: 1054.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szállítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

TÁTRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Formára és tartósságra felülmúlhatatlanok a MOSKOVITS

anatomiai czipők.

Egységárak: 10, 13, 17 korona.

Nagyvárad, fióküzletek:

I. Kossuth-utca 5. Gyáregyület.

II. Bémer-tér, Bazar-épület.

III. Zöldfa-utca 7. sz. Dr. MUNK-ház.

Moskovits Farkas és Társa

czipő és csizmagyár részvénytársaság.

TARSOLY és RISZTÓ különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Minden vasárnap kirakat kiállítás.